

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

ב.

עין משפט
נר מצוה

א א מיי פ"א מהל' מקי
ממון הל' י סגט עשין
סו ולאוין רפט טוש"ע
ח"מ ס' שפט סקיף א:
ב ב מיי שם פ"א הל' ב
סגט ס' הלכה א סגט
עשין ס' טוש"ע ח"מ ס'
מי סקיף א:
ג ג מיי שם פ"ד הל' א
סגט עשין ס' טור ש"ע
ח"מ ס' ח"ח סקיף א:
ד ד מיי שם פ"א הל' ב
סגט עשין ס' טוש"ע
ח"מ ס' שפט סקיף א:
ה ה מיי שם ופ"ח הלכה
ט סגט שם טור ש"ע
שם סקיף ב ופי' מיט סקיף
א:
ו ו מיי שם פ"ב הלכה א
ע"ש סגט שם טוש"ע
ח"מ ס' שפט סקיף יח:
ז ז מיי פ"ז מהל' שבת
הלכה א סגט לאוין סה:
ח ח מיי שם הל' א:
ט ט י ב מיי שם הלכה ז:
י י ל מיי פ"ד מהל' שאר
אבות הטומאה הל' ב
סגט עשין רמז:
יא יא מיי שם פ"ה הל'
א סגט שם:

ארבעה אבות נזיקין. אית דוכמא דלא מני הן כמו הכא
וזגמרא גבי שלש עשרה אבות נזיקין וצארכע
מחוסרי כפרה (כריתות דף טז:) ואית דוכמא דקמני
ארבעה שומרין הן (שנועות ד' מט.) וארבעה ראשי שנים הן
(ר"ה ד' ב. וסס) (גליון.) וא"ת אמאי
לא קאמר ארבעה אבות נזיקין הן
דקמני ד' ראשי שנים הן וי"ל שלא
בא אלא להגיד ארבע אבות הללו
לא ראי זה כראי זה וקצת קשה
דזגמרא מוכח דנחית תנא למנינא
מדפריך ותנא דידן מאי טעמא לא
מני הני לכך י"ל דיש מקומות דלא
מני הן כדאשכחן צארכע מחוסרי
כפרה. (ע"כ):

ארבעה

השור והבור. פי' דקונטרס
כסדר שנכתבו צפרשה
סדרן צמשה (א) וע"א דלמ"ד תנא
שור לגרלו לא הוי כסדר הפרשה
דרגל נפקא לן מושלח את צעירה
דכתיב צמר צור מ"מ שם שור כתיב
קודם צפרשה דהיינו נגיחה דקרן
ולמ"ד צמשה הוי אדם אע"ג דלצמר
הצערה כתיב צפרשה אמור מכה
צהמה ישלמנה דהיינו אדם דאזיק
שור לא חש לשנותו כסדר הפרשה
לפי שרחוק כל כך ושנאו כסדר לא
הרי דסיפא שמצעה קודם להצער
ור"ת פי' דשם אדם כתיב צפרשה
קודם כי יגזוז איש שור והוא
אחד מאבות נזיקין דקמני לה
בצרייתא בזמנא:

א הרי השור כהרי המבעה.
פירוש אין קולמו של שור
קקולמו של מצעה דמפרש לקמן
בגמ' למ"ד תנא שור לקרנו ומצעה
לשינו משום דשור כוונתו להזיק
ומצעה אין כוונתו להזיק ולפיכך אי
כתב רחמנא שור לא אחי מצעה
מיניה שהוא קל מיניה ואין פירושו
כשאר מקומות שבתלמוד לא ראי זה
פירושו מצאנו מקומות משום דהזכיר הממור תחילה בלא זה וזה שיש צהן רוח חיים:

וְאֵלֶּיךָ זה וזה שיש בהן רוח חיים כהרי האש. גבי שור ומצעה לא הולך לפרש המומרא כי הכא משום דחד מחד קל למצוא חומר באלה
מה שאין צמצרו והא דלא מני הכא לא הרי האש כהרי השור ומצעה דקמני לעיל לא הרי המצעה כהרי השור משום שלא היה
יכול למצוא חומר לא משום דלא חסר מעורב צו ואין הולך לדעתו כמו שורו אין זה חומר א * מדלא חשיב לה גבי
חומר באלו מצבור * והא דלמרינן לקמן (דף ג: דף א.) גבי אבנו וסכינו מאי שנא אש דכח אחר מעורב צו ואין הולך לדעתו ה"ק מאי
שנא אש שאע"פ שכתב אחר מעורב צו ראוי להתחייב צו משום שהוא ממוקד ושמירתו כו' וצסיפא גבי צור הוה מאי למימר לא
הרי הצור שתחילת עשייתו לנוק כהרי אלו ולא חש לפי שהפסיק באלו וצור לא רצה לשנות קודם אש דא"כ הוי אחי אש מיניה
דכולהו אחי מצור וחד מהנך דלמרינן בגמ' (ד' ה:) והתנא האריך להגדיל תורה ואלדיר וקצת קשה דמשמע * דעושין ממון מן הדין
* (ו) ובמכלתין תניא כי יפתח וכו' יכרה אס על הפתיחה חייב על הכרייה לא כל שכן אלא ללמדך שאין עושין ממון מן הדין ומיהו
צפרק הפרה (לקמן מט: וסס) דריש ליה לדרשה אחרינא שעל עסקי פתיחה וכו' ורייה בזה לו או להציא כורה אחר כורה שסילק
מעשה ראשון (לקמן נא.) [נו' חס' לקמן ד: ע"ש]:

וְאֵלֶּיךָ א"עור אמאי קרי י"ה אב. וא"ת וינמא דנפקא מינה לענין התראה שד"ס ועדיין קרי
צפרק תולין (שבת דף קלח.) משמר משום מאי מתרינן ביה רצה אמר משום צור רבי זירא אמר משום מרקד וי"ל דהכי * פריך
משום מאי מתרינן ביה שהוא חייב רצה אמר משום צור רצה אמר משום מרקד פטור דכיון שהוא מתרה דצדד שאין דומה
סבב שמלעג צו ופטור אצל אס התרו צו ואמר אל תשמר חייב ועי"ל דזהו שמתרין הך דהוא צמסן קרי ליה אב וצריך להתרות התולדה
בשמה * ועוד דנוטע ומבשל אין צריך להתרות משום אב ואס התרה משום התולדה חייב ופא"ה לא חשיב ליה צפרק כלל גדול:
* ה"ה הך דהואי במשכן חשיבא קרי י"ה אב הך דא' הואי במשכן חשיבא קרי י"ה תולדה. ולפי הך גירסא בלא לאפוקי כמה
מלאכות שלא היו חשונין והיו צמסן דתולדות ניניהו ולא אבות מלאכות דלמרינן צפרק צמא טומנין (שבת דף מט:) הם
העלו הקרשים מקרקע לעגלה דהיינו הכנסה ומושיט דזיוטא אחת וא"ת דגריס הך דהוא צמסן וחשיבא קרי ליה אב הך
דלא הוה צמסן ולא חשיבא קרי ליה תולדה ולפי גירסא זו צריך לומר דכתיב תרתי אצל חשיבא ולא הוי צמסן או איפכא הוי תולדה:
דלילו

(א) שקלים פ"ה ה"א
כריתות ב: ג: ט שבת מט:
עג. [וש"נ] שקלים פ"ה
ה"א, א שבת עה: יז:
כריתות טז, (ד) כלס פ"א
מ"א, (ה) [שמות כה-כג],
(ו) [שם כב, (א) ונו' חס']
ר"ה ב. ד"ה ארבעה
ולע"ק, (ח) [עין תוספות
רש שבת ד"ה יצאח],
(ט) ז"ל ובמכלתא, (י) ז"ל
פירוש, (ס) עין צמח"ס,
ט [נו' חס'] שבת עג: ד"ה
משום ועוד שם יז: ד"ה
ולר"א דמחייב, (מ) עין
צמח"סל' בשם גליון.

גליון הש"ס

חוס' ד"ה ולא. מדלא
חשיב לה. לקמן י ע"א:
בא"ד והא דאמרינן לקמן
ג ע"כ: בא"ד דעושין
במון מן הדין. עין
לקמן ד' ע"ב חוס' ד"ה
ועדיין ועיין צמח"ס חגיגה
יא ע"כ ד"ה לנמו:
בא"ד ובמכלתין תניא.
וכן עוד במכלתא פרשת
משפטים בפסוק וטעמו או
מכור אס על הטיחה חייב
על המכירה לביש אלא
שאין עושין מן הדין:

מוסף רש"י

במייטב הארץ. שנו לו
לאלס לגבות מועט מקרקע
ערים ולא לגבות הרבה
מזבירות (גיטין סח.).

רבינו חננאל

פירוש רבינו חננאל
מסכת בבא קמא
פרק ראשון: ארבעה אבות
בשם השם אמר
ארבעה אבות נזיקין, השור
והבור והמבעה וההבער,
לא השור כהרי המבעה
כר' ובענין מדקמני אבות
מכלל דאיכא תולדות,
תולדותיהן כיוצא בהן אי
לא. גבי שבת תנן אבות
מלאכות תולדותיהן כיוצא
בהן, בשגגה בין אבות
בין תולדות חטאת, במזיד
סקילה. פי' אבות, זורע.
תולדות, נוטע ויוציא בו.
וכן הארבעים חסר אחת,
כולן כענין הזה פירושם.
ומאי טעמי קרן להאי
אב ולהאי תולדה. ופשטי
דאי עביד ב' אבות או
ב' תולדות חייב תרתי,
אב ותולדה דידה אינו
חייב אלא אחד. ואקשי
ולר' אלעזר דמחייב על
אב ותולדה דידה תרתי,
מאי דתנן אמר ר' עקיבה
שאלתי את ר' אליעזר
העושה מלאכות הרבה
מעין מלאכה אחת מהו
כר' עד חייב על כל
אחת ואחת. ופשטי לה
בגמרא. תולד' מלאכות
כמלאכות דמייא אי לא.
ופשטי ליה דולד' מלאכות
כמלאכות דמייא. ופרקי
הך דהואי במשכן קרי
ליה אב. ומלאכה דלא
הואי במשכן קרי ליה
תולדה. ודבריו רבי אליעזר
מפורשים הן בברייתות
ספר אמרו לו. גבי טמאות
תנן אבות טמאות כר',